

המחברת, המייצגת נאמנה את הרדיקלים היהודיים. אולם לא לשם כך כתוב גורני את הספר, והעיסוק בעוויתיה של ארנדט, ופרשת יחסיה עם הציונות, מיותר בעליל, כיון שאינו תורם להבנת הנושא לשם נכתב הספר.

לעומת זאת, אפשר היה לצלפות מההיסטוריה המטפל בסוגיות השואה בפריזמה של משפט אייכמן, שיתייחס לשאלת טיפולה של ישראלי בהסוגות הנאצים לאחר משפט אייכמן. משפט דמיוני, שבו שחררה מדינת היהודים פושע מועד בעליל רק ממשום קושי בזיהוי; העובדה שישראל הכתילה ומכתילה במכונן כל ניסיון להביא פושעים נאצים נוספים לדין; הסמליות המרה שבאותו השבוע, שבו שחררה ישראלי שומר במתנה ריכוז, לחץ יצחק ובין את ידו של ערפה, היא מסוג האירוניה שמרקם הגדרה בהיגד הקולע "ההיסטוריה חזרת על עצמה, פעם ראשונה כטרגדיה, פעם שנייה כפארסה". מן הראוי היה שההיסטוריון בכיר ייאחז בסמליות זו ובהשלכתה על הדיוון ה��ctitious, במקומם ודוש בפרטיו לבטיה של חנה ארנדט.



בדומה לארנדט בפרק על השיה הממלכתי, נוטל גורני בפרק על השיה התיאולוגי דמות מפנה נספפת, ובונה סביבה את עיקרו של הדיוון. הפעם זהו אליו ויזל. שוב חזר הכלל מן הפרק הקודם. בדומה לאrndt, שככלות חיובית נפש ונפטרויה שיח כולה להגיש שלוחן ערוץ אינטלקטואלי לסוגיות שואה-תקומה, גם ויזל, העuder חשיבה מסודרת בדעתו הולך ומשתבח בסבך של שתירות. המוסרנות של ויזל, בעיקר על רקע רזידותו האינטלקטואלית, וכן מסחרו השואה, המגיע אצלו לממדים אקסיביזיוניסטיים מבכים, יש בהם טעם לפג, בלשון המעטה. לפיקך, הטיעון שלפיו "אלוי ויזל הוא דמות מפתח בשיח התיאולוגי" (עמ' 85) תמורה למדי. כל ניסיון להעמידו מול תיאולוג משיעור קומו של אAMIL פקנחים, לשם משל, שאת תמצית משנתו מביא המחבר בתכלית הקיצור (עמ' 73-76) אין לו הצדקה.

בהת恭מכותו היתרה על תיאולוגים יהודים אמריקנים (כלל שהגדירה "תיאולוגים", לפחות לגבי אחיםם מבנייהם, אינה מדויקת) בסוגיות חזקה בין השואה לתקומה, מחייב גורני את

ההיסטוריה אחרת, ואת מה שהוא מכנה "הניאודיצים של היין הרדיקלי" מזה. את ספרו חלק המחבר להמייה פרקים, בהם נבחנת סוגיות החזקה בין השואה למדינה בשיח ה��ctitious, במישור הממלכתי, התיאולוגי, האקדמי, האידיאולוגי והפובליציסטי. הדיוון הﬁctitious בנושא מתנהל בכמה וכמה מישורים וחתכים. העיקרי שבtems סוגיות התייחסות אל השואה: הآنם זיכרונו היסטורי בלבד, או לך מדיני ירושה בני אדם לבני אדם, או ייחודי יהודי: ניסיון השמדה של העם היהודי בידי גרים נאצים, תוך שיתוף-פעולה פעיל או סביר של המערב הנאצי; היחס אל הזיקה בין שואה לתקומה בקרוב יהדות התפוצות בכל וארצאות הברית בפרט, ועוד.

הפרק הראשון מוקדש עיקרו למשפט אייכמן, שבמהלכו התיצבה מדינת ישראל לראשונה מול שאלת הזהות הלאומית על רקע אימי השואה, כאשר על דוכן הנאים ניצב אחד מראשי המתכננים והמוסאים לפועל של חרשות המות. עיקרו של הפרק מוקדש ליחסה הביעית של חנה ארנדט לנושא, כפי שבא לידי ביטוי בספרה *אייכמן בירושלים*, וכן למחומה שעורר הספר בזמנו בציור בישראל, בשל כמה היבטים אנטישראליים אריסיים בספרה של ארנדט האנטי-ציונית; בשל פיתוח עקרון "הבןלאות של הרשע", והтиיעון שלפיו היהודנים פעלו למעשה שיתוף-פעולה עם הנאצים. מעשה שיתוף-פעולה עם הנאצים.

זכורו, טיעוניה של ארנדט זכו להזניחת האינטלקטואלית העומדת לרשוטו את תומות המעצ. אין הוא חדש, ובוואדי עאיינו פוך נתיבים בתחומו. אשר על כן סדרורים מחקרים על-פי מתחנות מודולוגיות קבועה, מכובל במקצועו. כך ספר זה וכן ספריו הקודמים, ובעיקר ספרו החופש אחר *זהותות הלאומית: מקומה של מדינת ישראל במחשבת היהודיות הציורית בשנים 1945-1987* (תל-אביב, 1990), שהוא במידה מסוימת מבוא לספרו הנוכחי. בזכות עובדה זו הופכים חיבוריו למקראות חובה בחוגים האוניברסיטאיים למקצועותיהם.

בשיטת עולמי, העולה מבין השיטין למרות היבשות האקדמית, גורני ניצב במרכז השמאלי הציוני מאסכולת מפא"י הﬁctitious: עד מה נוחה למדעי במקורו של שנות התשעים, המאפשרת לעקר בעית ובעונה אחת את המגמות האנטי-ציוניות של הרויזיוניזם. גורני מאוניברסיטת תל-אביב ראה או רם בஸגנון סדרת "זהות יהודית בחברה משתנה" אשר הוא עומד בראשה. הסדרה משתפת למכון לחקר הציונות ע"ש חיים ויצמן באוניברסיטת תל-אביב (בראשו של המחבר) ולאוניברסיטת בר-גורון בא-אר-שבע. גורני, מבכירי ההיסטוריונים לתולדות היישוב והמדינה, שייך לסוג הדידקטי, המקבץ והמוסר במרוב ההגינות האינטלקטואלית העומדת לרשוטו את תומות המעצ. אין הוא חדש, ובוואדי עאיינו פוך נתיבים בתחומו. אשר על כן סדרורים מחקרים על-פי מתחנות מודולוגיות קבועה, מכובל במקצועו. כך ספר זה וכן ספריו הקודמים, ובעיקר ספרו החופש אחר *זהותות הלאומית: מקומה של מדינת ישראל במחשבת היהודיות הציורית בשנים 1945-1987* (תל-אביב, 1990), שהוא במידה מסוימת מבוא לספרו הנוכחי. בזכות עובדה זו הופכים חיבוריו למקראות חובה בחוגים האוניברסיטאיים למקצועותיהם. בהשquet עולמי, העולה מבין השיטין למרות היבשות האקדמית, גורני ניצב במרכז השמאלי הציוני מאסכולת מפא"י הﬁctitious: עד מה נוחה למדעי במקורו של שנות התשעים, המאפשרת לעקר בעית ובעונה אחת את המגמות האנטי-ציוניות של הרויזיוניזם.

## הערות לכשליו המושגים של ההיסטוריה

יוסף גורני, *בין אושוויץ לירושלים*  
הוציא לאור במכון לחקר הציונות  
ע"ש חיים ויצמן, התשנ"ח-1998

## אריה סטיין

פרו של ההיסטוריון פרופ' יוסף גורני מאוניברסיטת תל-אביב ראה או רם בஸגנון סדרת "זהות יהודית בחברה משתנה" אשר הוא עומד בראשה. הסדרה משתפת למכון לחקר הציונות ע"ש חיים ויצמן באוניברסיטת תל-אביב (בראשו של המחבר) ולאוניברסיטת בר-גורון בא-אר-שבע.

גורני, מבכירי ההיסטוריונים לתולדות היישוב והמדינה, שייך לסוג הדידקטי, המקבץ והמוסר במרוב ההגינות האינטלקטואלית העומדת לרשוטו את תומות המעצ. אין הוא חדש, ובוואדי עאיינו פוך נתיבים בתחומו. אשר על כן סדרורים מחקרים על-פי מתחנות מודולוגיות קבועה, מכובל במקצועו. כך ספר זה וכן ספריו הקודמים, ובעיקר ספרו החופש אחר *זהותות הלאומית: מקומה של מדינת ישראל במחשבת היהודיות הציורית בשנים 1945-1987* (תל-אביב, 1990), שהוא במידה מסוימת מבוא לספרו הנוכחי. בזכות עובדה זו הופכים חיבוריו למקראות חובה בחוגים האוניברסיטאיים למקצועותיהם.

בשיטת עולמי, העולה מבין השיטין למרות היבשות האקדמית, גורני ניצב במרכז השמאלי הציוני מאסכולת מפא"י הﬁctitious: עד מה נוחה למדעי במקורו של שנות התשעים, המאפשרת לעקר בעית ובעונה אחת את המגמות האנטי-ציוניות של הרויזיוניזם.

בhem חור והזגיגש את ההכרח "שלulos ל- להיות חלשים יותר" – לאחר שהלץ את ידו של ערפאת וקיבל את העירון של "שתחים תמורה שלום", אשר פירושם האחד הוא שיבה לגבולות<sup>67</sup>, קרי: יצירה מחדש של עילה למלחמה.

אין ספק שהמשפט כפי שהוא מוצג בשמי עליידי גורני בוטה ומקומם. אולם כך לגבי כל משפט המוצא מהקשרו. אך מה שחווב לעניינו הוא הטיעון של גורני כי ה"ニアצ'יזנות" בדמota אותו אריה סטיוו, הוציא עצמה "מן המכנה המשותף הציוני במובנו המקורי" (עמ' 158), אשר – עלפי גורני – ביטויו הנאמן ביותר היה מפאי ההיסטוריה. לא ייפלא אפוא שニアצ'יזנות, לטעמו של המחבר, היא "אגטי-ニアצ'יזנות במובן הרעוני ואנטיהיסטורית במובן המדיני". אשר על כן "חדרה השואה להיות זיכרון היסטורי והופכת ללקת בהווה ולצ'ו לגבי העתיד".

למעשה דברים אלה, שנתחברו עליידי היסטוריון בכיר באקדמיה, וכי שאיננו נמנה עם הרדייליזם השמאלי המעריב את כותביו על דעתם, קשה לא להוש סלידזה. איני מדבר על עצמי, אולם מי היא אוטה קבוצה של אינטלקטואלים מן הימין שריצו אריה סטיוו סביבו? הדבקת אותן פשיטות כוחני ואלים על מצחם של יוסף בר-שלום, אליאב שוחטמן, אAMIL פקנחים, רوبرט ויסטריך, שמואל צ'רבים אחרים, הוא בראש וראשונה מכך הוא עיוהות (ואחת היא אם מזדון או מוקצה הישג) של התהליכים החברתיים שנתחוללו בישראל בשני העשורים האחרונים.

• היה זה אבא אבן שהגדיר את גבולות<sup>67</sup> כ"גבولات אשווויץ", ולמרבה האIRONICA גורני אף מער על כך. היה זה אבא אבן שהקדים את ישראל אליך בקיומו שאמנה הפלשתינית גרוועה מהוקי נירנברג, וכי לראשונה בהיסטוריה מתחבר מסמך קונסיטוטציוני המטיף גלוות לחשמדת מדינה. אבן אף טבע לזרק זה מונת: Policide.

• היתה זו גולדה מאיר שככבה בספרה חי! כי: מועלם לא הטלתי ספק, ולו גם לרוגע, שמותרן האמיתית של מדינות ערב היתה מאוז ומעולם, ועודנה גם כיום, להשמיד את

הסבירה (כגון "משל המלח" המפורטים שלו, לפיו היהודים, בדומה למחל, משבחים את המון כשם מפוזרים טיפין טיפין, אך אינם נסבלים ברכיו גבוח). יתכן שזה תפקיד שמייעד סטייר לעצמו, כשהוא גורר עמו את המסר האוניברסלי של המוסר היהודי ושאר יקרות של אינטלקטואל תלוש. אך מה על הכללי מה על היהודי הפושט, ההדיוט המוציא את פרנסתו בעבודות-כפפים או ליד לשון המחשב, ואני יודע להפרות אלא את זוגתו בלבד? העקומות הנפשית, האזטריות, ומעל הכל – הקשר הבלתי-נדלה להונאה עצמית הוא המונחיסוד השיח האקדמי בקרוב ובבים מבין האקדמאים היהודים בגולה, ובכך אין בין לבין התיאולוגים שבם הבדל ניכר.

## ★

אולם הכשל המושגי בחשיבותו של גורני ההיסטוריה בא לביטוי בפרק "השיח האידיאולוגי", שבו מבקש המחבר לתחומי ולהגדיר זרמי חשיבה בדיון הציבורי בישראל בrama האידיאולוגית בעשור האחרון.

גורני מעמיד זה מול זה את הזרים הפסיכיציוני, לו הוא קורא, ובצדק, אנטישיזוני, ולעומתו את ה"ニアצ'יזנות". הニアצ'יזנות היא, עלפי גורני: "הימין הרדייל, הלאומן..." "...לאומנות כוחנית, אונוכית ומשיחית... אולטרה-קיוצונית, חד מדית", הלאודה באובייסיה של "פוליטיקה של מוות".

כל מי שטרח לעיין במיילון בסיסי לסתוציולוגיה יודע היטב כי הגדרות אלה נועדו לתאר את הפשיים האירופי, ובמעט דמיון (ואה "פוליטיקה של מוות") את הפאשיים מן האסכולה הנאצית. על מנת להמחיש את הגדרותיו, במעבר מן הכלל המופשט אל הפרט, מביא גורני את החותם מטה כדי להגדיר אותו התכוונות דלעיל. כתוב גורני: "אחד המבטאים הקיצוניים והבוטים של הפסיכיציקה של המות בימי הרדייל הוא אריה סטיוו, עורך של כתבי העת נתיב, המרכז סביבו קבוצה של אינטלקטואלים מן הימני" (עמ' 170).

במשך מצעט המחבר כמה שורות מתוך מאמרי, שבו ערכתי השוואה בין הסיסמה "שתחים תמורה שלום" לבן הכתובת Arbeit macht frei הכתוב מתייחס ליבורו של יצחק ורבין העוטפת לא-יכלום. סטייר, המהல את תרומות היהודים לציוויליזציה, ממילץ ליהדות למלא תפקיד של הפקיד

העיקר. בפני האינטלקטואל היהודי בארץ-הברית, לא כן שכן בפני התיאולוגים שבנויות, נשאת הסוגיה של מדינת יהודים אופי שהוא הרחק מעבר להיבט של דיון מופשט בתחום המוסר. מדינת ישראל מציגה בפניו אתגר אקזיסטנציאלי בrama האישית, קרי: אתגר העליה. האינטלקטואל היהודי אמריקני מכיר היטב את כל הטיעונים האנטיצ'יזניים של יהדות ומנאי, דוגמת אלה של הרמן כהן או פרץ רוזנבויג, אם לפחות את הלאמטבוליים שבהם.

אולם רוזנבויג, ועל אחת כמה וכמה כהן, נפטרו שנים רבות טרם השואה והתקומה גם יחד, ויש להניא שאלות חמורות שאלות בקשר בכלל, וזה הגוננות מקילוטי הגלות בכלל, וזה הגוננות בפרט. הנה כי כן, האינטלקטואל היהודי בארץ-הברית החוזר ככלב השב על קיאו ושונה את סיסמאות העבר בדבר אמריקה שהיא בעצם "כגען החדשיה", דוגמת יעקב איסנער (החוור על דבריו בראב בוגרמן הטרום-היטלריו), חיבב להוות מודע לאירוניה המרה שבנהה העצמית ובמעילה שהוא מועל בלהקה השואה. העובדה שהוא מוחזר את המסר הטחון עד דק בדף "המוסר האוניברסלי של היהדות", המוסר שהוחזיא את נשמתו שישה מיליון פעמים במשמעות אשוווץ, הוא בעל ערך מסויף מכך מרובה. כך לכוד התיאולוג שלנו במערך מתסלל של צב רוחני, שאין הוא יכול לפדוו באינדיגוניה של תרומה למגビיה, כפי שעושה זאת שכן רופא השינויים או בעל האיטלי השכונתי.

הפתרון – וכי כיצד אפשר אחרת – הוא הכספי ישראלי, והציגתו כניגוד למסר המוסר החרוץ של היהדות, והיא ניצבת בסיס הטיעונים התיאולוגיים של יעקב פטווחסקי ומרק אליס, אם למונת שניים מן הרשימה שמביא גורני, ואשר עליהם ניתן להוסיף עוד כהנה והנה.

## השיח האקדמי

ולשת הטיעונים בקשר העלית האינטלקטואלית, ובמרקחה היהודית – כמעט תמיד הזרדילית, היא בתליותם מן המיצאות של כלל הציבור. טיעונו של סטייר (ג'ירג') מבריקים, אולם זהו ברק מזוייף, שכבה חיונית העוטפת לא-יכלום. סטייר, המהיל את תרומות היהודים לציוויליזציה, ממילץ ליהדות למלא תפקיד של הפקיד

הגורף של הצעינות בניסיונה להעניק לעם היהודי חוף מבטחים. בישראל נהרוomal במלחמות ורצו בו פעולה טרור יותר יהודים מאשר בכל מקום אחר על-פני כדור הארץ מאז מלחמת-העולם השנייה. ישראל, המהווה מטרת נייחת ל-1,000 טילים בליטאים (נקו, לעכשו) חילקם חמושים באמליח להשמדה המונית, היא אפוא המקום המסתכן ביותר בעולם לאדם היהודי. עובדה טרגית זו, גם אם פרטיה אינם ידועים לציבור הרחב, מחלחלת עמוקות בתודעת הפרט, והיא המعنיקה לקשר הדיאלקטי "ושאה-תקומה" היבט מקברי משאו. מי שמייבב לדת שורשי העיקרי התיאולוגי של הכישלון היהודי הוא דווקא האיסלאם, אם כי מטעמו הוא היה שיחיב להגדיר את הדילמה היהודית:

היטל ירום הודו, הגدول בניו אונוש  
ישמר אלה את זכו, נכשל בניסיונו  
להיפטר מן הנגע האנושי הקורי  
יהודים, שכן ניסה לקבץ אותם מכל רוחבי אירופה ונכשל אלה למד משגיאתו של היטלר ועל כן המכizia את הצעינות. עתה באים היהודים מרצולם החופשי למקומות קטע הקורי פלسطين, וכך אשר כולם יתקמצו בה יבוא היום הגдол ונכנית אותם עד אחד.

זהוי, למבה הצער, המציאות והאמת במקומותינו, ולא נותר אלא לחזור על דברי גולדה מאיר, המקבלים משנה תוקף: "מוחבותנו להזות בamat הזאת.... כדי שנוכל להמשיך ולגייס מקרובנו... את כל המשאבים הדורשים להתגבר על אויבינו". זו הייתה "פוליטיקה של מות" מביתן מדרשים של גולדה מאיר, אבא אבן, דוד בר-גוריון, יצחק רבין ושמעון פרס, והוא שumpedה בבסיס ההסכמה הלאומית עד לעת האחרונה.

במובן זה, הירוד לשורשי הקיום הלאומי, "קבוצת האינטלקטואלים מן הימין" המתרכזת סביבה **נתיב** היא המשכה האידיאולוגית של מפא"י ההיסטוריה. אם נתבונן בשמאלי הישראלי של היום, זהוי זכות גדולה. ■  
וاثזות גורני אין מבין

"פוליטיקה של מות"? חד אמי עשה את טבוקין, אלון, גלילי ושאר מנהיגי הקיבוץ המאוחד ו"לאחדות העובדה", עליהם הרחיב הוא עצמו את הדיון בפטרו.

מה שהתרחש בפועל, ואינו נoir גורני, הוא ההיסטוריה מרחיק היכת במקודם ההסכמה הלאומית אשר רצ' שמאל. על-פי סקרי דעת-הקהל בשלבי שנות התשעים, רוב יהודי תומך היום בכינויו של מדינה פלשתינית ובMISSOURI הוגלו לסוריה, וכל יהודי שלishi תומך בחלוקתה של ירושלים. נתונים אלה, אילו הוצעו ביצירוף לפני עשור בלבד היו נתפסים כבדיקה גורואה לכל היורט.

ניתן אמם לטען כי השינוי הדרמטי בהסכמה הלאומית הוא תוצאה של מיתון מרחיק-לכת ביחס מדיניות ערבית לישראל, והראיה – "תהליך השлом". טוען זה מופרך בעלייל, ומאות המאמרים, המסות והמחקרים שפורסמו בותיב, חלקם בידי מיטב המומחים למקצועותיהם בישראל ומהווים לה, מוכחים זאת. ישראל הולכת ומתפרקת ממכליל כוח עצמה האסטרטגית, בעוד הציבור שורי בתהיליך גובר והולך של דמoralיזציה. אין בהציג תסמים אלה כל חדש, ותהליכים אלה, או דומים להם, עברו גם על עמים אחרים במהלך ההיסטוריה. ציכוסלובקיה היא

מדינה ישראלי השמדה מוחלטת, ושגם אילו היוו נסוגים הרחק אל עבריו ל��וי 1967, לאיוו מובלעת זעירה, עדין היו מנסים להשמיד אותנו... מוחבותנו להזות בamat זאת.... כדי שנוכל להמשיך ולגייס מקרובנו... את כל המשאבים החדשניים להתגבר על אויבינו.

- היה זה יצחק רבין שהתגנד נחרצות לבינו של האוטונומיה מביתן מדרשו של מנחם בגין, והוא שהנידיר את התומכים במפלתו בהכרה באש"ף כ"טוטרופים התומכים בטورو". היה זה רבין שהזחיר אין ספר פעמים כי מדינה פלשתינית נועדה לקום על חורבותיה של מדינת היהודים.

- היה זה שמעון פרס שהשתית את כל תפיסתו האסטרטגית על חשיבות הנכסים הטריוריאליים, והתריע מפני שיבת גבולות '67, שכן "לא גבולות בני הגנה תיכחן המדינה במלחמה (בפטרו *עת machr*). היה זה פרס שטן כי הוא "לא מעלה בעדתו, אף בגורעים שבסיטויليل כי יימצא מישחו בישראל אשר עליה על דעתו נסיגה מן הגולן..." וכיו וו.

גורני יודע היטב כי יכולתי להמשיך ולמלא CRCIM בMOVADOT דומות מפי כל מהייניה של מפא"י ההיסטוריה. אותה מפא"י שניצבה בbasis ההסכמה הלאומית. יתרה מזו – שהכתيبة מהו קוננסוס לאומי. ללא גורני עצמו מסוגל להוסיף עוד כהנה וכחנה. גורני, שכתב ספר על "אחדות העבודה", מצטט מתוך מאמר מערכת במלוחב, המתՐיע מפני כוונתו של מדיניות ערבית ומודגש – לאחר מלחמת ששת הימים – כי "הנאצים לא עבר מן העולם", וקובע כי "coheno בלבד הוא התשובה האחת והיחידה לזומנים של הפתרון הסופי גוד ישראי" (שם, עמ' 152).

האמנים בזכות המבוות דלעיל הופכים אבא אבן, גולדה מאיר, יצחק רבין ושמעון פרס לחברי כת "...לאומנית כוחנית, אונכית ומשיחית... אולטרה-קייזונית, חד מדית" הלכודה באובסיביה של

את מטרת המבצעים מכנים אותם "טרור ריסיטים".

לעופו של עניין, ההיסטוריה של הטרור ריום בעידן המודרני החלה בסוף המאה התשע-עשרה. תנעויות מהפכניות בסוף המאה הקדומה ובתחילת מאה זו הפעילו טרור אישי. הכוונה הייתה לרצוח אישיות פוליטית רמת מעלה, כגון מלך או נסיא, לקידום מטרותיהם הפוליטיות, מתוך הנחה שפגיעה כזו תביא לשינוי בדרכו של השלטון מלחמת לחץ, ותעורר גם תשומת-לב בעולם ותאפשר להציג את השלטון במערומייו. הידועות שבפועלות אלה הן רצח הצאר אלכסנדר השני בשנת 1883, ורצח יורש העצר האוסטרי פרדריננד, בسنة 1914, מעשה שיזרו את פרוץ מלחמת העולם הראשון.

הקבוצה השנייה, מבחינת הזמן, של ארגוני טרור, הופיעה בעיקר בעידן הפרטיקולוני, ככלומר אחריו מלחת-העיר לשם השניה. קבוצה זו מוכנה בשם טרוריזם "אנטנולאומטי". זהה קבוצה נפרצה מאוד, שארגוניה, נלחמו לסלוק שלטונו קלומר בכונה שחבל הארץ שבו הם גרים יהפוך ליחידה מדינית עצמאית. הם רואו במצב הקיים שלטונו של עם זו גופים אלה נהנו משני יתרונות חשובים: מתחמיכת האוכלוסייה בתוכה חי, שאפשרה להם לבנות ולחשות בין בני עמם לאחר פעולה ולא להתגלו, ומיכולתם להשיג תגבורות בדמות מספקת לעלייזי צירוף של דורות של נערים, בבחינת אחים צעירים, שעם התגברותם מצטרפים לשורות. מעניין שכابتיפוס לארגון אנטנולאומי מסווג זה מביא המחבר את האצל, שפועל לדעת המחבר בהצלחה רבה ותוך ניצול מרבי של המב.

המטרה העיקרית של ארגוני טרור מסווג זה היא להיות מסוקרים בתקורת ולז' כות ליחס ציבור. הוא מזכיר כיצד פעולות ראווה של האצל זכו לתיאורים אוזדים ברוחבי תבל, ובמיוחד באמריקה, ותרמו רבות להחלטה של בריטניה להסתלק מארץ-ישראל. המטרה אינהפגע במספר רב של אנשים או לעורק בטח המוני, אלא לפחות במספיק אנשים ובנסיבות המתאימות, כדי לעורר תשומות-ברוחבי תבל. לדעת המחבר, טרור אנטנו-לאומי הוא בעל סיכון ומטרתו יופצו בצד שדרבי הארגון ומטרתו יופצו ברוחבי תבל. לדעת המחבר, טרור אנטנו-לאומי הוא בעל שיעיותם רבים להצלחה: "אך שמשמעות ברוחבי תבל טוענות תמיד טרוריזם הוא בלתי עלייל כמעט לשינוי פוליטי, הרי הדוגמאות של ישראל, קפרי

של מדינת ישראל. במסגרת "תורת השל-ביס" יוצרים, לדעתו, השימוש בטרור לב:right; בראיחם של לפחות מיליון ישראלים מן הארץ.

נראה אפוא ראוי לבחון מחדש מחדש את תורת הלחימה הישראלית ביחס לטרור, ולבדוק מהו כוחו ומהו אמצעיו של הטרור המודרני ומה חייביםanno לעשות לאור המכב החדש.

התהפטחוות החדשנות אצל הארגונים הטרוריסטים זכו לאחרונה לתשומת-לב באירופה ובארצות הברית. אולי החשובים מכל הם דבריו של נשיא ארצות-הברית, ביל קלינטון, בהם נדון בהמשך, על איום הטרור במאה ה-21. חומר רב ומשמעותי בספרו של ברוס הופמן<sup>2</sup>. Inside Terrorism (Victor Golancz, London), 1988. הספר ראה אור ב-1998, ונחטף בו החניות כמעט מיד. הופמן היה בעבר מנהל חקר הטרור בתאגיד ראמס בקלי פורניר, והוא מורה מרצה באוניברסיטת סנט אנדריס באנגליה. שם הוא מנהל את המרכז לחקר הטרוריזם הבינלאומי והאלומות הפליטית", בשיתוף עם תאגיד ראמס. חיבורו של הספר איננה בפרסום אוירועים או השקפות שטרם רואו או, אף שהמחבר מוסר שפגש עם טרוריסטים רבים ולמד מיד ראשונה על ארגוניהם ותכניותיהם, ועל ההשకפות ושיטות הפוליטיות שלהם.

חשיבותו של הספר בכך שהוא פורסם בפני הקורא את ההיסטוריה של הטרור מתחילת המאה העשרים. התהפטחוות שחלה בטרור עם הזמן מצטרפת לתמונה מפחיתה העמידה על הסלמה מסוכנת. המחבר מנסה להימנע מהגדות המשוג "טרוריזם". הוא מעצט את ולטר לקר, הטוען שהמאמצים המרובים להגדרת הטרור לא זו בלבד שלא נשוא פרי, אלא גם לא תרמו דבר להבנת התהליכים המכונים בשם זה.<sup>3</sup> מכל מקום, המחבר אינו עוסק בטרורISM טוטליריים מסוימים מפעלים כלפי אזרחים. הוא קורא להו "טרור" להבדיל מ"טרוריזם", שאותו מפעלים ארגונים שאינם ממלא-תיכים. הוא גם אינו מנסה למתוח קו גבול בין טרוריסטים לבין לוחמי נרילה. הוא מציין שיש שאירועים אלים כלשהו מתואר בתקורת אזהצת כפעולה של לוחמי גരילה, בominator שיעיתונאים שאינם אוזדים

## טרור – ממטרד לסקנה קיומית

Bruce Hoffman, *Inside Terrorism* (Victor Golancz, London), 1988

### עזרת זהר

שה דיין הגדר את דרכי המלחמה של ישראל במאמר שנכתב זמן קצר לפני מלחמת ששת הימים, וראה אור ב"במחנה" מס' ספר שבועות אחריה.<sup>1</sup> במאמר זה טען שבמצבק אחד מול אחד לא נוכל לאויב, שוגם לו יש להומים שעווים לאלה. אולם בתחום הטכנולוגיה יש לנו יתרון גדול על החיל הערבי, הנחות מתאנו בהשכלה וביכולת הטכנולוגית. ואמנם, תורה זו הוכיחה את עצמה. בכל המלחמות מול צבאות ערביים, ממלחמות העצמאות ואילך, היתה ידנו על העליונה, כולל ב-1982, כאשר תוך שעה פוצחה מערכת הגנת הנ"מ הסורית והופלו קרוב למאה מטוסים סוריים. כדי להתגבר על העליונות הישראלית בקרבות קונוונציונליים ביבשה, באוויר ובים, מעצידיים הערבים בטילים בעלי טוים לטוחה בינוין. יש יסוד להאמין שגם בתחום זה תגבר ישראל על שנותיה ותצלית להרטיעם, ובמקרה הצורך חם.

אולם לא כך המצב במה שנוגע למלחמות טרור. הטרור הכה בנו ומכה בנו, ולא נמצא לו תשובה הולמת. תורת הbijichon של ישראל אمنם גורסת שטרור אינו בבחינת סכנה קיומית, אך למעשה הטרור האש"פי גבר עליו והביא אליו את הסכם אוסלו ואת הנכונות לוותר על שיטים נרחבים, גם חיוניים, של ארץ-ישראל. יתרה מזאת, בנאום שנשא ערפאת בפני פורום סגור של דיפלומטים ערביים בש-טוקholes בשנת 1993, הוא עמד על התפקיד המכריע שהיה לטרור בהכרעתה

<sup>2</sup> Bruce Hoffman, *Inside Terrorism* (Victor Golancz, London), p. 288.

<sup>3</sup> Walter Laqueur, *The Age of Terrorism* (Boston, Little, Brown, 1987) p. 127.

<sup>1</sup> משה דיין, *במחנה*, יולי 1967.

בני-אדם, על-פי הערכות – עד 75 אלף נפש. כאן לפניו הلت דתי להרוג. כפי שהتبטא עיראת אחרי טבח החילימים בבייליד בנואר 1995: המטרה, האידי-אל, הדרך היא "להרוג ולירחוי".<sup>4</sup> ביטוי סטטיסטי למגמה זו ניתן למצאו בעובדה שאף כי מספר אירועי הטרור פחת בשנים האחרונות, הרי מספר ההרוגים עלה מאוד.

שינוי המטרה מביא אותו גם שינוי בדרכי הפעולה. הבולטים ביןיהם הם פיגועי ההתאבדות. לא כל כך קשה למצוא ערים המוכנים למסור את חיים הלא כל כך מפוארים בעולם הזה, תמותת חי ג'רעדן וקיבלת טיפול אישי מ-72 בתולות. אולם אין כל ודאות שזה סוף ההשלמה. חן החמאס והן החיזבאללה איימו לא פעם שהם מתכוונים פיגועים שאיש לא העלה על דעתו את חומרתם. מזה מספר שנים מעלים את האפשרות של שימוש במקרה לא קונגונציאני עליידי ארגוני טרור. ולטר לקר רואה בו איום גדול,<sup>5</sup> ועל כל, הנשיא האמריקני ביל קלינטון התראיין לפני פניו זמן קצר לניו-יורק טיים מס, וטען שהסכנה הנראית לו חמומה ביותר עבור ארץו במאה העשרים-זאת היא התקופה טורויסטיית נשחק לא-קונגונציאני, לי, ככלומר בחומרים כימיים או ביולוגיים, או שייתוק של מערכות תקשורת ואחסנה למחשבים של מערכת הביטחון, פעליה העוללה לגורם נזקים חמורים ביותר.<sup>6</sup> מה עוד, שנית היום למצוא באינטנסיב ובחניית ספרים ספרי הדרכה להchnerת קלינשק קונגונציאנליים ולא-קונציאנליים, והניחות כיצד להשתמש בהם. כל טרוריסט חובב יכול הימן להזכיר בתיו נשחק לקטל המוני.

המסקנה מכל אלה היא שהשחל שינוי משמעוני מאד בעולם הטרור. תשומת לבנו היתה נתונה לפיתוח נשך למלחמה בין ארצות: טנקים, מטוסים, מסוקים, טילים בליסטיים וטילים לירוטם. كانوا מודעים לשינויים המהותיים שהחלו בכל הנשקי שיוופלו בשדה-הקרב העתידי. אבל לעומת זאת, אנו ממשיכים להתיחס

לשעבר באיטליה), והטמינה פצצות שגרמו לפגעים רבים, אך כולן נחלו בסופו של דבר כישלון חרוץ ונעלמו מן האופק, פרט לחבריהם החובשים עדיין בתיה כלא.

צריך לצפות שאצל אנשי המוכנים להקריב את חייהם למען אמונהם, יהיו גם מניעים דתיים. ואכן, ברובות מקבוצות הטרור האנטנראל-לאומי ניתן למצוא רק דתי. דוגמה יכולם לשמש האצל'ל המחרתת האירית או האגלירית ואחרות. אולם קבוצות טרור דתיות, ככלומר שהאת-מוני הדתית היא המנייע העיקרי לפועלן, כמו בתקופה המודרנית רק אחרי 1980, בעקבות המהפכה באיראן. בעבר הרחוק היו קבוצות טרור שפעלו ממניעים דתיים. ביניין אפשר למנות את כת "הקאנסים" בימי השלטון הרומי ביהודה ואת ה"יחד ישישים" השיעים שפעלו במצרים התקיכון נקבע מתוך הנחה מוטעית שהם פעלו בהשפעת חשייש (משמה של קבוצה זו נזע assassins גם המונחassassin פותה, שהוראות רוצח או מותנקש, בעיקר רוצח ממניעים פוליטיים).

עם יצוא המהפכה האיסלאמית מאירן לארכות אחרות, במצרים התקיכון וצפונו באפריקה, כמו תנועות טרור מוסלמיות דתיות נוספות. אחת המஸכנות שבקה, קבוצתו של אסאמה בני-לאדון, גרמה בשנת 1998 לפיצוץ השגרירות האמריקנית בטהראן בשתי ביריות אפריקניות ולרצח מאות בני אדם. בהוזו בוצע מעשי טרור נגד מורות מוסלמיות, כתגובה על מעשי טרור של קבוצה מוסלמית. בישראל ביצעה רצח המונאים בידי מתאבדים.

אך לא רק בעולם המוסלמי. קבוצה דתית יפנית הפעילה גו עצבים "סארון" ברכבת התת-קרקעית של טוקיו בשנת 1995, וגרמה לעשרה הרוגים ולאלפי פצועים. פיצוץ בניין משרד המשל באוקולומונה סיטי, שגרם למותם של 168 בני אדם, בוצע בידי "פטרויטים נורדרים".

מעשייהם של ארגוני הטרור הדתי מאופיינים במספר תופעות שלא היו מוכנות. רות קודם, או לפחות לא בהבלטה. בינו לבין כל הרגונות בנסיבות המינימלית הדורשה כדי להפחיד ולזכות בתשומת-לב תקשורה-תית, הרי בקבוצות הטרור הדתיות המתמייניות, והקבוצה שפעלה בארץ-הברית לה, והקבוצה שפעלה בארץ-הברית בסכמתם שקורות אלה מהות. הדוגמה הבולטת ביותר של אללה נטהחו בידי הטרוריסטים האיסלאמיים המוני

סין ואלגיריה מספקות עדות משבצתה להשכמה ההופכה".  
כתוצאה מהצלחת הארגונים הנוצרים קמו תנועות מסוימות סוג ברוחבי תבל. המחבר מסכם את התופעה באמרו: "כך הונחו היסודות להפיקתו של טרויזט בשנות השישים המאוחרות, מטופעה מוקד מית לביעתי ביטחון בממדים גלובליים". אש"ר (הארגון לשחרור פלשתין) הוא התלמיד החשוב ביותר של האצל'ל. לא בלבד שהוא פעל במשך שנים על-פי העיקרונו של ביצוע פעולות ראות, כגון חטיבת בני-ערובה, אלא שהוא מטוסים או לkillת בני-ערובה, אלא שהוא בין שאין יתרו בטבח המוני. אש"ר הכניס חידוש בכך שערך את פועלותיו לא רק בישראל, אלא בעולם כולו, ובכך בינהם את הטרור. ולא עוד, אלא אש"ר הצלח גם בזירה הדיפלומטית. עוד לפני שנים היו לו כמה נציגויות רשמיות בארצות שונות.  
זהר על כן, אש"ר אינם מושרות ארגוני טרור במחנות שלו, השיג תמייה מסביבית של ברית-המוסלמים וגורוותה, נכנס לעסקי כספים, וכמה מהאורוגנים הקטנים יותר בתוכו עסקו בbijouter פועלות טרור בתשלום בשליל ארגונים אחרים. אש"ר פעל כ-35 שנה, והצליח בסופו של דבר להשיג את תמייתה של ארצות הברית והכרה ושיתוף פעולה מיישרת. רשות האגונים הטרוריסטיים האת-נו-לאומיים שקמו במחצית השנייה של המאה העורכה, וربים מהם זכו להצלחה, בעיקר במקרים שבהם הגיעו להגיאוגרפיים והדמוגרפיים היו מתאימים. מיעוטם, כגון הארמנים, נכשלו. הטרור האירי (IRA) לא זכה להציג את מטרתו אחרי שרות שנים של מאבק עיקש.  
המחבר מסכם שקיים היום 32 ארגוני טרור מן הסוג האנטנראל-לאומי, המווים כמחצית מכלל ארגוני הטרור בעולם. כישלון חרוץ נל סוג אחר של טרור, שנitin לנכנותו פוליטי-אורבני. הכה ונוה לארגונים בעלי אידיאולוגיה, בדרך כל-סוציאליסטית או קומוניסטית קיצית. ניתן. ארגונים אלה, המוני בדרך כלל חברים מעטים ביותר, פועלים בערים ומוכנים עצם לחמי חופש (ג'רילה) או-בניהם. החסמים שביהם היו קבוצת בד-ר-מיהנוה (Rote Armee faction) בגרמניה, הbrigades האזרחיות (Brigade Rosse) באיטליה, והקבוצות שפעלה בארץ-הברית לה, והקבוצה שפעלה בארץ-הברית וסתפה את בטו של איל העיתונות הרסט. כל אחת מקבוצות אלה ביצהusa מספר רציחות (כולל רצח של ראש-ממשלה

<sup>4</sup> ראה: אריה סתו, שלום – קריינטור ערבית (תל אביב: הוצ' זמורה-ביתן, 1996), עמ' 89-90.

<sup>5</sup> Walter Laqueur, "The New Face of Terrorism," *The Washington Quarterly*, Autumn 1998.

J. Miller & W.J. Broad, "Clinton Describes Terrorism Threat for 21 Century," *New York Times*, January 22, 1999.

יכולת מוגברת של ארגוני הטרור, והם עשויים לסייע את תחילתו של עידן אלימות רצחני וחרסני יותר, מכל מה שראינו בעבר.<sup>9</sup>

אם נוכנות הערכות שהטרור הדתי מסוגל לתקוף בנסך לא-קונוציוני, הרי הסיכון שהוא אינו נופל מסקנון אפשרי מטילים בליטטיים הבאים מרוחק, למשל מאירן, מיריק או מארצאות אחרות. ישראל משקיעה חלק נכבד בתקציב הביטחון במטוסים שיוכלו "להוביל את הפצצות עד איראן". אף שיש ויכוח על כך, אין יתכן שלא היה מנוס מלבישו אותם. הרי יתאפשר אונס אין להסכים לכך שתונזה המערכת נגד אמצעי הלחמה הכימית או הבילוגית העולוה להימצא בידי ארגוני טרור.

נשיא ארצות-הברית אמר לפני זמן קצר, שבתקציב הבא של ארצות-הברית ייעודו 2.8 מיליארד דולר לתחום זה, שהוא ועוד בו את "האום הנדול ביותר על ביטחונה של ארצות-הברית"; וזה נוסף על תקציב של 10 מיליארד דולר שיוציא מיד, ובבו הגדול להגנת שגרירות אמריקניות בפני התקפות. ואשר לכוח אדים: קלינטון שוקל אפשרות להציג לפנטגון למנות "מפקד עליון להגנתה של ארצות-הברית". זה צעד חשוב מאוד, שיקדם את המאבק בטרור הרבה מעבר למושג של usur, למשל, הייעץ לענייני טרור של ראש-הממשלה שלו.

היום המאבק על כל רמותיו מוטל בעיקר על הצבא. הצבא יודע שתפקידו להתק忿ן למלחמה כולתת וקשה, והטרור נראה בעיני מפקדים לא מעטים כמטרד שיש לשלקו בדרך למלחמה הגדולה. אם רוצים להביאו לשינוי מהותי בשואה, זה, חייבים לשקלול הקמת "פיקוד למלחמה בטror" כפי שהוקם בזמןנו, כאשר התעורר הצורך, "פיקוד העורף". סעיף חשוב ביותר הוא המחבר הנסי של חידושים ושל בני אדם, הנקת חומרה חיסון וכיצוא באלה. זהו תחום בו יש לישראל יכולת לא מועטה, ונינתן להציג שיתוף-פעולה עם ארצות אחרות ואך עם קרנות מחקר.

נקודה אחרת נוגעת להגנה בפני התקפות טורר, במיוחד מסווג התקפות על מכוניות בדרכים או על יישובים. הן בצבא והן במשמר הגבול ובמשטרת קיימות יחידות מיוחדות, מאמנותם למקרים מסווג זה ובועלות יכולת להציג למקומות בהירות

נגדנו הסורים באמצעות החיזבאללה, שהוא כידוע ארגון עצמאי לחלוטין, לא כל קשר לסוריה. התוצאה היא שלא יוכל להיות שקט ברצעת הביטחון, אלא אם כן סוריה תיאלץ לשלם את המחייר.

במילים אחרות, חייבים להגיע למסקנה שהנותן הוא הגיאוגרפיה. קלינטון אמר שתגובהה של ארצות-הברית למשעי טרור, במיוחד במקרה נשק קטלני, "תניה לכל הפחות פרופרוציונלית ואולי גם דיספרופרוציונית". הארץ שמנה פעלו הטרוריסטים חייבת להיות אחרתם לפחותם. זה, כמובן, נכון לגבי החמאס והרשות הפלשתיות. בין שהרשות שותפה לפעולות של החמאס, או שאינה נוקטה פעולות נגדו, ובין שהיא נוקטה פעולה בלתי מספקת – בכל מקרה היא חייבת לשאת בתוצאות. אי כנעה לערפל המכוון של הכתובות, הוא כורה המלחמה בטror.

ההכרה שטרור הוא סיכון קיומי TABIA עמה בהכרחعلاה משמעותית של התקציב המוקצה למלחמה בטror. זה אפשר תוספות גדולות בכמה תחומים: כוח אדם, מודיעין ואמל"ח. מודיעין הוא בעל חשיבות עליונה. כפי שנאמר לעיל, הכספיות הצלחו למשעה למגר את המרד האלגיiri באמצעות רשת מודיעין ענפה. קשה אמן יותר להשיג מודיעין אצל ארגוני טרור מאשר אצל האתנ-לאומיים, אך באמצעות מתאימים ניתן לפתח גם כאן מערכת יעילה.

חשיבותו הרבה של פיתוח אמצעי לחימה. אף שאנו שומעים לעיתים על מכ"ם מיוחד, על אמצעי התרעה, על מערכות לראיית לילה, על מערכת "נא/or" טילוטס" לירוט טילי קטיושה<sup>8</sup>, הרי נדמה שהמערכות למלחמה בטror לא זכו לחלוק שווה ערך בפיתוח אמצעי מלחמה הולמים. במאגר המידע של תאגיד ראנד נטען מושגאי אחר הוא האמצעים שבtems באוניברסיטת סנט אנדרויס, רשותם 8,000 אישורי טרור בינלאומיים משנת 1968 ואילך. מותכם הוי כ-60 אישורים שבtems ניסו טורטיסים להשתמש בשחק לא-קונוציוני, או ניסו לרכשו או לנובו אותם. הופמן אומר בסיכום ספרו כי

מטרות ומטרות חדשות, במיוחד של הטרוריזם הדתי, יחד עם יכולת גישה למידע קרייתי ולחומרים להכנת אמל"ח, במיוחד אלה הקשורים בשחק להשמדה המונית, מובילים

לטרור כשם שהיה לפני 30-40 שנה, ואינו שמי לב לכך שמדובר השתקה מכך. גם מקומו בהערכת הסיכון הנש��ים לנו השתקה, ומהיבר מחשבה חדשה.

אם הנשיא קלינטון אומר ש"צורות אקוטיות של טror יהיו דומיננטיות במערכות ההגנה הלאומית [של ארה"ב] במאה הבאה", הרי הדבר נכון לפחות לגבי עשרת שנים. مكان, שאנו חייבים להעריך מחדש את מדותינו כלפי הטror, כי סודיות וללאר.

בראש ובראשונה علينا לקבוע שההשכה מהמשמעות שהטרור אינו איום קיומי החלפה מן העולם. הטror המודרני הוא אכן איום קיומי. מסקנה זו תביא בעקבותיה הערכה מוחודה של אמצעים מchantiers, צבאים, חוקים ואחרים כדי לקדם את פני השכנה. וכך רצון יש להגדיר את הטror כמלחמה. במלחמה מותרים מעטים שווים שאינם חוקיים בעלותם. כל הדמוקרטיות בעולם נהגות כך, ולאחר מהו סביר שלא היו מתקיימות לאורך זמן. צדק יצחק רבין כשאמר שם בגישו ויבצלם" אי-אפשר לניצח את הטror. האפשרות לטפל בטror תוך הפעלת חוקי מלחמה TABIA בעקבותיה שינוי גישה ושינוי באמצעותם. בעת המלחמה באלאג'י ריה הצליחו הצנחנים, בעיקר באמצעות מודיעין מעלה, לחסל למעשה את המרד האלגיiri. אולם, היציר הכספיות לא היה מוכן לפעולות ולעונות הקשוחים שבtems נקבעו הצנחים, והעדיף את נטישתה של אלג'יריה על המשך השליטה בכוח.

אפשר להבין עד מהذا זאת לגבי מלחמה שניהל הצבא הצרפתי על אדמה זרה, ושלה היה בה כדי לס肯 את קיומה של צרפת. אסור בשום אונס שזה יקרה לנו. מאחר שלגבינו טרור הוא סכנה קיומית. עניין מושגאי אחר הוא האמצעים שבems נוקט הטror לעורפל כתוכתו. כך היה עד כה באזורי. בשנות קיומה הראשונות של המדינה חזרו חוליות רצח לארץ מירדן ומריצעת עזה. כאשר ישראל העלה את העניין בועדת שביתת-הנשק הישראלי-ת-ירדנית, פסקו יושבי-הראש (קצינים בכירים של צבא אירופי או אמריקני) לוב רעטענו, מושום שלדעתם לא הייתה ודאות מוחלטת שהמריצחים באו מירדן. בימי אש"ף קמו ארגונים מארגונים שרים, כגון, כגון "ספטember השחור", שאש"ף, מבוון, אינו אחראי להם. היום פועלים

<sup>8</sup> אריה סטיי (עורך) טילים בליטטיים – איום ומגנה (תל אביב: הוצ' דיעות אחרונות, 1998), עמ' 36.

<sup>9</sup> הופמן, שם, עמ' 198.

<sup>7</sup> הופמן, שם, עמ' 63.

השלמה הכרחית למערך המאבק בטרור. חשיבותו רבה מבחינה צבאית, אך לא פחות מזה מבחינת רוח העם.

עמדנו על השינויים המהותיים שחלו בארגוני הטרור והסכנה הגדולה שנשכפת לנו מהם. הועלו מספר הצעות לקידום פני הרעה. וואյ יש עוד ניספות או אחרות. הדבר החשוב ביותר שעליינו לעשותו הוא להביא לשינויי הגישה לגבי מהות הסכנה של הטרור, ולהבין שאין מדובר עוד במטרד או בעיה פוליטית של ממשלה זו או אחרת, אלא בסיכון קיומי המחייב מחשבה נחושה על מנת למניעו. אם תhape'ן ההשכה, שהטרור הזה סכנה קיומית לנחלת הכלל, יש סיכוי שבלחציו של הציבור יחולו השינויים הדורשים במוחש בה הצבאית, בארגון הכוחות, בפיתוח אמל"ח ובחוקים הROLונטיים ■

עומדים בפני תקופה שבה צה"ל לא יוכל ולא ירצה לגייס את כל השנתנו. יש אף שמועות שעד 50 אחוזים ממנו לא יגיעו. אין ודאות שזו התפתחות חיובית, אך לא כאן המקום לדון בכך. מכל מקום, נותר מספר רב של צעירים שלא ייקלטו בצבא הסדי. את אלה יש להבהיר אימונו של חודשים בזודים לקרה המשימות של ייחידות הגמ"ר ולשחרר אותם ללימודים או לעובדה. הם יטופחו ליחידות הגמ"ר במקומות מגוריהם. ביחסות אלה ייקראו למשימות או לאימונים אחד לשבע, ויצוידו במערכות קשר שתאפשר לקרוא להם לפעה בכל עת שיידרש. אחורי שלוש שנות שירות ביחסות אלה יהפכו לאנשי מילאים של אותן היחסות, יחד עם חלקים אחרים, קשישים יותר של האוכ' לוסייה. מערך מסווג זה הוא בבחינת

יחסית. אולם כאשר מותקף יישוב ואולי בית בקצחו, או בעת התקפה בדרכים, הכול מתרחש בנסיבות הבזק ועד שצה"ל מגיע, כל מה שהוא יכול לעשות זה "לפתחה בסריוקות בסביבה". ההיגיון או ר מר שכדי להבטיח תגובה מהירה והולמת חייבים האווריים להיות בעלי יכולת תגובה. מכאן המסקנה שיש להקים שוב מערכת "הגמ"ר" (הגנה מרחבי), הפעם כמודל חדש המותאם לשנות האלפיים, ככלומר אמצעי הלחימה והאימונים חייבים לענות על יכולת הרתעה, תגובה מהירה ומייביה, יכולת לעכב את בריחת המתו' נקשים, קשר טוב עם יהדות בסביבה ויכולת אבחנה מהירה ביום ובלילה. יש גם מקור למספר גדול מאוד של חיילים לאיוש ייחידות הגמ"ר שעלייהן מדובר. על-פי המגמות המסתמןות, אלו